

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 4 Sayı: 16 Volume: 4 Issue: 16
Kış 2011 Winter 2011

YEREL TARİH UYGULAMALARININ BAŞARIYA VE ÖĞRENCİ ÜRÜNLERİNE ETKİSİ
LOCAL HISTORY APPLICATIONS THAT SUCCESS AND STUDENT PRODUCTS ON EFFECT

Canan TUNÇ ŞAHİN*

Özet

Araştırmanın amacı, ilköğretim sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına ve öğrenci ürünlerine olan etkisini saptamaktır. Araştırma Türkiye'nin batı bölgesinde, orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulunda dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 34 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tek grup ön test-son test modele dayalı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplamak için başarı izleme testi, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, yerel tarih uygulamaları için hazırlanan öğretim materyalleri, öğrencilerin hazırladıkları hikâyeler, şiirler kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde, bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır. Nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonunda, ilköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına etkili olduğu, öğrencilerin yerel tarih uygulamalarını eğlenceli buldukları, uygulamalar sayesinde kendi bölgelerinin tarihini öğrenme fırsatı buldukları, konuyla ilgili bilgilerinin arttığı, öğrencilerde okuma, eskiyle yeni arasında ilişki kurma, becerilerin arttığı, yerel tarih uygulamalarının öğrenci ürünlerini de olumlu olarak etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Tarih, Yerel Tarih Uygulamaları, Sosyal Bilgiler, Öğrenci Başarısı, Öğrenci Ürünleri.

Abstract

The aim of the study elementary education in social studies courses to local history, practices and student achievement for students is to determine the effect of the product. This study has been conducted on fourth grade students (n=34) enrolled in a class of an elementary school. The quantitative and qualitative approaches have been mixed. The basic design of the study is one-group pre-test and post-test experimental design. The survey to collect data in the tracking performance test, consisting of open-ended questions, interview form, prepared teaching materials for local history practice, the students prepare their stories, poems used. Qualitative and quantitative data obtained from the research were analyzed separately. Quantitative data analysis, the dependent groups t-test was used. Qualitative data were analyzed with content analysis. Research at the end of elementary school fourth-grade social studies course in local history, applications for students to successfully influence the students' local history, applications, fun with their applications through their own local history learning opportunity that, subject to interest of information increased the students reading, old and new in relationship increased skills, local history, products, applications from students was concluded as positive influences.

Key Words: Local History, Local History Applications, Social Studies, Success, Student Products.

Giriş

Tarih denildiğinde aklımıza genellikle savaşlar, kahramanlıklar, cenkler, komutanlar, meydan muharebeleri, devlet adamları gelmektedir. Geçmiş denildiğinde zihnimizde canlanan ise, önemli siyasi, askeri olaylar ve tarihe bu olayların ve kişilerin yön verdiğidir. Ders kitaplarında yazan bilgiler ve okullarda alınan dersler sonucu zihinlerde oluşan tarih kavramı bu şekildedir. Tarihi yapan insan ve toplumsal ilişkilerdir. Bu yüzden tarihi toplumdaki ayırmak doğru değildir. Yerel tarih çalışmaları bir anlamda toplumsal tarih araştırmaları yapmaktır. Geleneksel tarih anlayışı toplumsallıktan ve yerellilikten uzak olduğundan güncelle ilişkisi yoktur (Somel, 1998).

* Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Araştırma Görevlisi, cunctnc@gmail.com

Yerel tarih, belli zamanda ve yerdeki (köy, kasaba, kent, vs.) insanların öyküsü ya da geçmişin bilgisidir (Aslan, 2000; 195). Yerel tarih çalışmaları, bireylerin kendi bölgeleriyle ilgili daha önce dikkat etmedikleri şeyleri görmelerine ve daha önce anlayamadıkları şeyleri anlamalarına yardımcı olur. Kişilerin kendi bölgeleriyle ilgili tarihi olayları merak etmeleri doğaldır. Bu yüzden kişinin kendi bölgesindeki müzeleri gezmesi, kendi büyüklerini tanınması ve araştırması yerel tarih çalışmalarıyla mümkündür. Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin önce yakınındakini bilmesi ve bunu genele yaymasında kolaylık sağlayacağından sosyal bilgiler öğretimi kapsamında tarihi öğrenmelerine yardımcı olacaktır (Bayraktar, 2002). Yerel tarih çalışmalarıyla öğrenciler tarihsel bir konuyu uygulamalı olarak öğrenebilirler. Sosyal bilgiler dersinde uygulanan yerel tarih çalışmalarıyla ilköğretim öğrencileri kendi tarihini yazmayı öğrenirler. Yerel tarih çalışmalarıyla öğrenciler, kendi tarihlerinden yola çıkarak tarihi olayları analiz edip karar verme becerilerini geliştirirler. Sosyal bilgiler dersi amaçları içerisinde yer alan etkili yurttaş yetiştirmek açısından büyük önem taşır. Danker (2003) yerel tarihi, yerel tarih ile programdaki konuları ilişkilendirerek Amerikan tarihini öğrencilerin anlayışında kuvvetlendirmek için bir yol olarak görmektedir.

Yerel tarih çalışmaları erişilmesi kolay ve elde var olan konuları içermektedir. Yerel tarih günlük yaşam ve yaşayan sıradan insanlar ve kültürel grupların katkılarını kaydeden tarihtir. Yerel tarih insanlar ve doğru tarih için demokratik bir girişimdir. Yakındaki kütüphane, şehir meydanı, belediye binası, evler ya da ana cadde bütün hepsi yerel tarih için yakın birer malzemedir. Öğrencilerin her gün göz ardı ettiği evler, cadde isimleri, binalar, işaretler belirleyicidir. Ait oldukları topluma ve toplumun bireylerini nasıl etkilediği veya bir şekilde ulusun tarihinin büyük olaylar karşısında nasıl yazıldığını göstererek öğrencilerin arasında yüksek bağlantılar kurar ve tarihin büyük temalarına yardımcı olur (Danker, 2005; 19).

Mary Sheldon Barners, öğretmenlerin öğrencilerin yakın çevresiyle ilişkili tarihi açığa vurmalarına yardımcı olmaları gerektiğini yüzyıl önce ortaya koymuştur. Barners' a göre; yerel tarih içinde öğretmen öğrenciyi bütün kaynaklarla karşı karşıya getirebilir ve ona tarihin doğruluğu içinde, kanıtın ölçütünü, geçmişin sempatik yorumuyla en iyi şekilde sunar (Quest, 2006; 1). Levstik ve Barton (2001)'e göre; gerçek temelli sosyal bilgiler öğretimi içinde yerel tarih çalışmaları öğrencilerin birçok perspektiften tarihi görmesini sağlar. Ulusun kendi tarihine yerel tarih, katkılarıyla dikkat çeker.

19. yüzyıl tarih anlayışı, büyük adamların tarihi olmuştur. Bu dönemde tarihin baş nesnesi iktidardır, tarihin en önemli malzemesini yazılı belgeler oluşturmuştur. Tarihçi ise büyük adamların yaptıklarını belgeler aracılığıyla kaydeden kişidir. 20. yüzyılda geleneksel tarih anlayışı, tarihçiler tarafından eleştirilmiş ve değişmeye başlamıştır. Bu dönemde tarih anlayışında siyasi olaylar yanında toplumsal olaylar da yer bulmaya başlamıştır (Özbaran, 2005; 33). Yerel tarih çalışmaları, toplumsal tarihçiliğe paralel olarak hızlanmıştır. Avrupa 'da yerel tarih yazımının soyluların kendi tarihlerini yazdırmak istemelerinden dolayı 16. yüzyılda başladığı görülmektedir (Danacıoğlu, 2001; 3). 19. yüzyılda Fransa ve İngiltere de yerel tarih çalışmalarının yapıldığı görülmektedir (Danacıoğlu, 2001, ss.3-4). Yerel tarih açısından II. Dünya Savaşı sonrası dönüm noktası olmuştur. 20. yüzyılda yerel tarihin hareket noktası insan olmuştur. Bu tarihten sonra yerel tarih çalışmaları, sıradan insanları konu almıştır.

Yerel tarih çalışmaları Türkiye'de 1870'lerden sonra ortaya çıkmıştır (Aslan,2000;199). Bu tarihten sonra kent tarihi yazımına ilgi artmıştır. Türkiye'de günümüzde yerel tarih için gerçekleştirilen kent çalışmaları artmaktadır (Adıyeye, 2000; 260). Yerel tarihçilik sadece bir uzmanlık alanı değil, aynı zamanda bir ilgi alanıdır.

Ülkemizde yerel tarih konusunda Tarih Vakfı'nın verdiği destekle birtakım sivil girişimler ortaya çıkmıştır. Kent tarihi konusunda çok sayıda yerel tarih araştırmaları yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalar sonucunda kentliler arasındaki ilişkiler ve bireyin yaşadığı kente bağı güçlenmiştir. Türkiye'de yerel tarihin tarih eğitimi açısından önemi ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar genellikle yerel tarihin genel tarihi anlamlandırmak açısından gerekli olduğu düşüncesindedirler. Yerel tarih ve genel tarih birbirinden ayrı düşünülmemelidir (Aslan, 2000). Yerel tarih, "ağaca bakarak ormanı görmek" olarak da tanımlanabilir (Aslan, 2000). Bu tanım genel ve yerel tarih arasındaki ilişkiyi de ortaya koymaktadır.

Yerel tarih çalışmalarında; kitaplar, dergiler, haritalar, jeolojik ve coğrafik unsurlar, isimler, arkeolojik kanıtlar, binalar, arşivler, fotoğraflar, müze ziyareti, önemli tarihi eserler, anıtlar, mezar taşları, kiliseler, insanlar, yollar, televizyon programları vb. kullanılan malzemeler ve etkinliklerdir. İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programı incelendiğinde yerel tarihle bağlantı kurabileceğimiz kazanımlar vardır (MEB, 2005). Bu kazanımlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programı içinde yerel tarih ile ilgili kazanımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Ünite Adı	Kazanım
4	Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.
4	Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler
5	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır
5	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.

Kaynak: MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Programı (4-5)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Bu kazanımlar sosyal bilgiler programı içinde yer almasına rağmen; yerel tarih çalışmaları öğretmenlerin özel çabalarıyla uygulanmaktadır. Türkiye’de okullarda verilen tarih ve sosyal bilgiler dersi öğretmenler ve öğrencilerin çağdaş yöntemlerle çağdaş eğitim bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılabilecek düzeye ulaşmaları aşılarak dersler daha sevimsiz ve can sıkıcı bir ders olmaktan çıkarılabilir. Bu nedenle öğretmenlerin yetiştirilmesinde çağdaş öğretim yöntemleri ve malzemesi konusunda iyi bir eğitim almaları gerekir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler ve tarih dersleri içinde aile tarihi, yerel tarih ve sözlü tarih etkinliklerini öğrencilere yaptırması gerekir (Aslan,2005). Bu etkinliklerin sosyal bilgiler ve tarih derslerinde kullanılmasıyla öğrencilerde tarih bilinci ve sevgisi oluşması sağlayacaktır (Yıldız, 2003).

Öğretmenlerin yerel tarih uygulamalarını derslerde yeterince kullanmadıklarını görmekteyiz (Işık, 2002). Bunun nedenini yerel tarih uygulamalarının okul dışında yapılan etkinliklerinde idareden ve gerekli kurumlardan alınan izinlerin zor ve zaman alıcı olması da görülebilir.

Yerel tarih çalışmalarını uygulamak her geçen yıl öğretmenler için çok daha da zorlaşmaktadır. Okul yılını kapsayan tarihin miktarı artarken, okul yılı uzunluğu aynen kalması, özel konular için resmi izinlerin gerekmesi, öğrencilerin konuyla ilgili başarıları, düzey belirleme sınavlarıyla değerlendirilmesi bütün bunlar öğretmenlerin yerel tarih uygulamalarını sık kullanmayıp, geçmişin hikâyesini saptamak için ders kitaplarını kullanmaya başvurduğunu açıklamaktadır. Tarih dersi yaklaşık iki yüzyıldır ilköğretim programlarında yer almaktadır. Tarih dersleri uzun yıllar boyunca önemli kişi, yer ve tarihlerin ezberlenmesinin şart olduğu bir ders olarak görülmüştür. Bu durum öğrencilerin tarih derslerini sıkıcı ve gereksiz bir ders olarak görmelerine neden olmuştur (Erden, tarihsiz, 36). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde kullanılan yerel tarih çalışmalarıyla, öğrencilerin sıkça dile getirdikleri kitapların sıkıcı olması konusundaki şikâyetleri de azalacaktır. Öğrenciler kendileriyle ilgili yapı üzerinde, onlara anlam ifade eden ve kolayca anlayabilecekleri ve erişebilecekleri mekânlar üzerinde kavramsal yapı oluşturarak bu şekilde tarihi anlama yoluna gitmelidir. (Quest, 2006; 2). Okulun bulunduğu bölgenin tarihsel dokusu göz önüne getirilerek, sosyal bilgiler ders programı bağlamında yapılacak okul dışı etkinliklere işlerlik kazandırılmalıdır (Safran ve Ata, 1998). Bu yerel tarih uygulamaları yoluyla yapılabilir.

Öğretmen ve diğer eğitimci yerel tarihin faydalarını her geçen gün artırmaktadırlar. Öğretmen yerel tarih uygulamaları boyunca öğrencilerin dikkatlerini yaşadığı ve birbirini etkilediği topluma çekmeye yardımcı olur. Yerel tarih güncel hayatla yaşamı birleştirir. Yerel tarih çalışmalarını okul dışında yürüten öğrenci pek çok insanla iletişim kurarak araştırma yapmakta ve sorgulamaktadır. Yerel tarih çalışmalarında öğrencilerin kazandığı beceriler:Okuma, yazma, dinleme, konuşma, analiz etme ve sentezleme becerileri gelişir.

1. Yerel tarih araştırmasında kullanılan metodolojiyi öğrenir,
2. Geçmişin, birey, grup, kültür ve olay etkileşimi sonucunda topluma nasıl şekil verdiğini öğrenir
3. Toplumun sosyal, dini ekonomik ve coğrafi görüşlerini ve birbiriyle alakasını anlar
4. Ulusal ve uluslararası düzeylerde meydana gelen yerel olaylar ve olayların arasında ilişkiyi öğrenir

5. Zaman, uzay ve devamlılık hislerini geliştirir (Beem, 1994; 56, Quest, 2006; 44).

İlköğretimde sosyal bilgiler dersleri yerel tarih çalışmaları kullanılarak işlendiğinde hem öğrencilerin tarihe karşı olan tutumları olumlu yönde değişmekte hem de tarihe olan ilgileri artmaktadır. Yerel tarih kullanılarak işlenen sosyal bilgiler dersinde hazır bilgi ezberlemek yerine daha aktif olacağı kendi yöresinin tarihi ile ilgili uygulamalar yaptırılarak öğrenci merkezli bir yaklaşım gerçekleştirilir. Bu da öğrenci için coğrafi bilgisi, kültürü ve sorumluluğu açısından bir araç olur (Erbe, 2005). Sosyal bilgiler öğretim programına uygun olarak yürütülen yerel tarih uygulamalarıyla, öğrenciler tarihte olan olayları ezberlemek yerine tarihsel olaylara farklı yönden bakar kendi düşüncelerini ortaya koyar, farklı bakış açısı geliştirirler.

Yerel tarih çalışmalarının ilköğretimde uygulanması ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışma çok azdır. Bu çalışma bu konuda boşluğu doldurmak açısından ve yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olacağından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Zonguldak ili Ereğli ilçesinde bir devlet okulundaki araştırmaya katılan İlköğretim dördüncü sınıf öğrencileriyle, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla ve araştırmacının nitel verileri yorumlama gücü ile sınırlıdır.

2. Veri toplama araçları araştırma amacına uygun bilgileri elde etmeyi sağlayabilecek geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip nitelikte olduğu, araştırmaya katılan öğrencilerin uygulamalara samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına ve öğrenci ürünlerine olan etkisini saptamaktır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. İlköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih çalışmalarının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin ön-test, son-test başarıları arasında anlamlı fark var mıdır?

2. İlköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih çalışmalarının uygulandığı sınıfta öğrencilerin yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3. İlköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih çalışmalarının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin yerel tarih çalışmalarıyla ilgili ürünlerinin değerlendirilmesi nasıldır?

Yerel Tarih Çalışmalarının Uygulanması

Araştırma süresince yapılacak olan etkinlikler ve yerel tarih çalışmaları okul yönetimi ve sınıf öğretmene sunulmuştur. Araştırmanın uygulama süresi sınıf öğretmenin sosyal bilgiler dersinde Kültür ve Miras ünitesini işlediği haftaya denk getirilmiştir. Araştırmacı tarafından öğrencilere yerel tarih çalışmaları tanıtılmıştır. Araştırmada uygulanan yerel tarih çalışmalarına uygun etkinlikler, öğretim materyalleri araştırmacı tarafından hazırlanmış, uzman görüşü alınmış ve uygulanmıştır. Yerel tarih uygulamaları toplam beş haftalık bir süre içinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle ilk hafta başarı testi (ön-test) uygulanmıştır. Yerel tarih çalışmalarının etkinlik uygulaması üç hafta boyunca her hafta iki saat olmak üzere gerçekleştirilmiştir. Son hafta başarı testi (son-test) uygulanmış ve öğrenci görüşleri alınmıştır. Araştırma süresince öğrencilere “Milli Mücadelede Ereğli Halkı”, Ereğli’de Taş Kömürünün Bulunuşu: Uzun Mehmet”, Kurtuluş Savaşı’nın gizli kahramanı: Alemdar Gemisi isimli sunumlar her hafta bir sunum olarak öğrencilere sunulmuş, sunumla ilgili etkinlikler öğrencilere çalışma kâğıtları olarak dağıtılmıştır, her sunum için dağıtılan çalışma kâğıtlarında dörder etkinlik yer almaktadır. Öğrencilerin yerel tarih uygulamalarıyla ilgili çalışmalarında yer alan etkinlikler neden (kavrama), empati, ne yapardın, resim çizme olarak belirlenen dört kategori halinde incelenmiştir. Her sunumun I. Etkinliği neden (kavrama), II. Etkinliği empati, III. Etkinliği “ne yapardın?”, IV. Etkinliği resim çizme etkinliği olarak belirlenmiştir. Yerel tarih uygulamaları sonunda öğrencilere hikâye, şiir vs. yazdırılmıştır.

Yöntem

Araştırmada tek grup ön test-son test modele dayalı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplamak için başarı izleme testi, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, yerel tarih uygulamaları için hazırlanan öğretim materyalleri, öğrencilerin hazırladıkları hikâyeler, şiirler

kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde, bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır. Nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma Türkiye'nin batı bölgesinde, orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulunda dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 34 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Bu okulun seçilmesinin nedeni araştırmacının kendi imkânları doğrultusunda araştırmasını rahat yapabilmesi, ulaşım ve okul yönetimi ve sınıf öğretmenin araştırılmaya katılmaya istekli oluşlarıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veri toplamak için değişik ölçme araçları kullanılmıştır.

Başarı İzleme Testi: Araştırmada öğrencilerin İlköğretim sosyal bilgiler dördüncü sınıf “Kültür ve Miras” ünitesiyle ilgili bilgilerini ölçmek için uzman kanısı alınarak 50 soruluk test hazırlanmıştır. Bu testin içeriği ünite kazanımları dikkate alınarak Kültür ve Miras ünitesiyle ilgili ders kitaplarında yer alan sorular harmanlanarak hazırlanmıştır. Test 60 ilköğretim dördüncü sınıf öğrencisine uygulanarak ITEMAN programında güvenilirlik çalışması yapılmış Alpha (α) değeri, 0,78 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda kazanımların konulara dağılımı dikkate alınarak yüksek geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip 25 maddede seçilmiş ve yine uzman kanısına başvurularak akademik başarı testi oluşturulmuştur. Testin son halinin Alpha (α) değeri, 0,84 olarak tespit edilmiştir. Testten alınabilecek en yüksek puan 100'dür. Öğrencilerin testi cevaplamaları için verilen süre 40 dakikadır. Test gruba ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır.

Görüşme soruları: Araştırmanın nitel boyutunda öğrencileri yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilere sorular yöneltilmiş cevaplar alınmıştır. Öğrencilere yöneltilen sorular şöyledir:

- Yerel tarih uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Yerel tarih uygulamalarıyla işlenen ders sence nasıl geçti?
- Yerel tarih uygulamalarıyla işlenen dersin sana ne gibi faydaları oldu?
- Yerel tarih uygulamalarında karşılaştığın zorluklar nelerdir?
- Yerel tarih uygulamaları sende ne tür beceriler geliştirdi?

Yerel Tarih Uygulamaları için Hazırlanan Öğretim Materyalleri: İlköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde Kültür ve Miras ünitesi kapsamında ünite kazanımlarına uygun olarak yerel tarih çalışmalarına uygun öğretim materyalleri uzman görüşü alınarak geliştirilmiştir.

Öğrencilerin hazırladıkları hikâyeler, şiirler: Araştırmada öğrencilerin hazırladığı hikâyeler, şiirler içerik analizi yöntemiyle, sözcüklerin sıklık hesaplamaları yapılarak analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Tek-Grup ön test-son test deseni için verilerin analizinde, her deneğin iki ayrı ölçümü bulunduğu ilişkili ortalamalar t testi kullanılır (Balcı,2004;212). Anlamlılık düzeyi, 05 olarak belirlenmiştir. Nitel verilerden öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Öğrencilerin yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren frekans (f) değerleri tablo halinde verilmiştir. Öğrenci ürünleri içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu araştırmanın bulguları nicel bulgular ve nitel bulgular şeklinde, iki başlık altında toplanmıştır.

A. Nicel Bulgular

Akademik Başarı Farklılaşması

Araştırmanın öncesi ve sonrasında uygulanan (ön test-son test) ilişkili ortalamalar t -testi sonuçları Tablo 2 'de verilmiştir.

Tablo 2: Ön test-son test ilişkili ortalamalar t testi sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Ön-test	34	29,18	17,68	33	-4,68	0,00
Son-test	34	44,76	12,80			

Tablo 2’ e göre öğrencilerin ön testle elde edilen başarıları ile araştırma sonunda elde edilen son-test akademik başarıları arasında belirgin bir fark olduğu görülmüştür [$t_{(33)} = -4,68, p < .05$]. Bu durum, öğrencilerin yerel tarih uygulamaları sonucu akademik başarılarının artırılabilceğini ortaya koymuştur.

B. Nitel Bulgular

Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Tablo 3. Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Güzeldi, zevkliydi, eğlenceliydi	17
Yeni bilgiler öğrendim.	9
Değişik bir çalışma oldu	2
Kolay öğrenmemi sağladı	2
Derslere ilgimi arttırdı.	2
Diğer derslere faydası oldu.	1
Derse katkısı olmadı.	1
Sıkıcıydı	1

Yerel Tarih Uygulamalarıyla ilgili görüşlerini almak için öğrencilere ilk olarak “Yerel tarih uygulamalarıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?” diye sorulmuştur. Görüşmeye katılan öğrenciler bu soruya en çok “Güzeldi, iyiydi, zevkliydi,” “eğlenceliydi” ve “Yeni bilgiler öğrendim” yanıtını vermiştir. Öğrencilerin çoğu yerel tarih uygulamalarını zevkli ve eğlenceli bulmuşlar ve yerel tarih uygulamalarıyla yeni bilgiler öğrendiklerini düşünmektedirler. Bunun yanında öğrenciler yerel tarihle uygulamalarında yaptıkları etkinlikleri “Değişik bir çalışma oldu” ve “Derslere ilgimi arttırdı” şeklinde ifadelerle belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler yerel tarih uygulamalarıyla ilgili olarak “Diğer derslerime katkısı oldu”, şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Öğrencilerden yerel tarih uygulamalarını “sıkıcı” olarak ifade eden bir kişi bulunmaktadır. Bir kişi ise yerel tarih uygulamalarının derse katkısı olmadığını düşünmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamalarına Göre İşlenen Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinde Meydana Gelen Değişikliklere İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
İyiydi, güzeldi, eğlenceli ve zevkliydi.	26
Kendi ilçemin tarihini öğrenmemi sağladı.	12
Bilgim arttı.	10
Konuyu daha iyi anlamamı sağladı	6
İlgimi arttırdı.	3
Kendime güvenim arttı.	3
Sosyal bilgiler dersinde başarımlı arttı.	3
Farklı öğrenme ortamı	2
İlçemin tarihine merakım arttı	2
Sosyal bilgiler dersi eskiden zor ve sıkıcı gelirdi.	2
Kendi ilçemin tarihinden yola çıkarak Milli mücadele dönemini daha iyi anladım.	2
Diğer derslerime katkısı oldu.	1
Zorlandım	1
Sıkıcıydı	1

Öğrencilere ikinci olarak “Yerel tarih uygulamalarıyla işlenen Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde ne gibi değişiklikler oldu?” diye sorulmuştur. Bu soruya öğrenciler en çok “iyiydi,güzeldi,eğlenceliydi ve zevkliydi” , “ Kendi ilçemin tarihini öğrenmemi sağladı”, “Konuyu daha iyi anlamamı sağladı”, “Bilgim arttı” şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Bunun yanı sıra “İlgim arttı” , “Sosyal bilgiler dersi eskiden zor ve sıkıcı gelirdi”, “ Kendi ilçemin tarihine merakım arttı”, “Kendi ilçemin tarihinden yola çıkarak Milli Mücadele Döneminde olanları daha iyi anladım”, “Farklı öğrenme

ortamı oldu” “Diğer derslerime katkısı oldu”, şeklinde ifadelerden öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin işlenişinde meydana gelen değişiklikleri yansıtmaktadır. Görülüyor ki yerel tarih uygulamalarıyla işlenen sosyal bilgiler dersinde dersin eğlenceli geçtiği, öğrencilerin buldukları yerin tarihinden yola çıkarak Milli Mücadele dönemini daha kolay öğrendiği, tarih bilgilerinin arttığı öğrenci görüşleriyle tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin derse karşı ilgilerinin arttığı, merak duygularının geliştiği, ders başarılarının arttığı, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin arttığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yerel tarih uygulamalarıyla Sosyal bilgiler dersinin işlenişini öğrencilerin bazıları tarafından “sıkıcı” ve “zorlayıcı” bulunduğu da görülmüştür.

Tablo 5: Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamalarının Yararlarına İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Bilgim arttı.	14
Kendi tarihimi öğrendim	6
Başarımlarım arttı.	5
Derslere ilgim arttı.	4
Araştırmamı sağladı	2
Farklı öğrenme ortamı	2
Kendimi geliştirmemi sağladı.	2
Kendime güvenim arttı.	2

Öğrencilere sorulan üçüncü soru, “Yerel tarih uygulamalarının ne tür yararları oldu?” sorusudur. Öğrenciler bu soruya en çok “Bilgim arttı” yanıtını vermişlerdir. Bunun yanında öğrenciler yerel tarih uygulamalarıyla “Kendi ilçesinin tarihini öğrendiklerini” “Derslerdeki başarılarının arttığını”, “Derse olan ilgilerinin arttığını” ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler “Araştırmamı sağladı”, Farklı öğrenme ortamı oldu”, “Kendimi geliştirmemi sağladı”, “Kendime güvenim arttı” şeklinde ifadelerle yerel tarih uygulamalarının diğer yararlarından bahsetmişlerdir.

Tablo 6: Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlara (Zorluklara) İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Sorun yaşamadım	12
Zor gelen sorular oldu	6
Anlama güçlüğü oldu	4
Tarih ezberlemek	2
Kelimelerin anlamlarını bilmeme	1
Okumayı sevmeme	1

Öğrencilere sorulan dördüncü soru, “Yerel tarih uygulamalarında karşılaştığınız ne tür zorluklar (sorunlar) oldu? sorusudur. Öğrencilerin çoğu bu soruya “sorun yaşamadım” şeklinde cevap vermişlerdir. Bir grup öğrenci bu soruyu “Zor gelen sorular oldu”, “Anlam güçlüğü oldu”, “Tarih ezberlemek”, “Kelimelerin anlamlarını bilmeme”, “Okumayı sevmeme” biçiminde yanıtlamışlardır. Buradan öğrencilerin çoğunluğu uygulamada sorun yaşamadıkları, sorun yaşayanların ise okumayı sevmediklerinden, kelimelerin anlamlarında zorlandıklarından dolayı anlamada güçlük çekmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 7: Öğrencilerin Yerel Tarih Uygulamaları Sürecinde Gelişen Becerilerine İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Okuma	3
Hikâye yazma	3
Eskiyle yeni arasında ilişki kurma	3
Yeni kelimeler öğrenme	2
Düşünme	2
Araştırma yapma	2
Şiir yazma	2
Kendini ifade etme	2
Eskiyle yeni arasında karşılaştırma yapma	1
Resim yapma	1

Öğrencilere son olarak “Yerel Tarih Uygulamaları sizde ne tür beceriler geliştirdi?” sorusu sorulmuştur. Öğrenciler bu soruya en çok “okuma”, “eskiyle yeni arasında bağlantı kurma”, “hikâye yazma”, “yeni kelimeler öğrenme”, şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca kendilerinde gelişen diğer becerileri “Araştırma”, “şiir yazma”, “kendini ifade etme”, “düşünme”, “resim yapma”, “karşılaştırma yapma” olarak ifade etmişlerdir.

Öğrenci Ürünleri: Yerel Tarih Uygulamaları

Araştırma süresince; öğrencilere yerel tarih uygulamaları olarak hazırlanan dokümanlar verilmiş bu dokümandan elde edilen yazılı biçimdeki veriler içerik analiziyle analiz edilerek sayısal veriye dönüştürülmüştür. Nitel verinin sayısallaştırılmasındaki amaç, istatistiksel yöntemle başvurularak genellemeler yapmak ya da değişkenler arasındaki ilişkiyi aramak değildir zaten bu da nitel verinin doğasına aykırıdır (Yıldırım ve Şimşek,2006) . Nitel verinin sayısallaştırılmasının üç nedeni vardır. Bunlar güvenilirliği arttırmak, yanlışlığı azaltmak ve tema veya kategoriler arasında karşılaştırma yapmak ve tekrarlanmasına olanak vermektir. Öğrencilerin sınıf etkinliği olarak yaptıkları yerel tarih uygulamaları kontrol edilmiş, öğrencilerin yerel tarih uygulamalarını doğru olarak yapabilme yeterlilikleri de ölçülmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin yerel tarih uygulamalarıyla ilgili çalışmaları; neden (kavrama), empati, ne yapardın, resim çizme olarak belirlenen dört kategori halinde incelenmiştir. Öğrencilerin etkinliği doğru biçimde gerçekleştirip gerçekleştiremedikleri dikkate alınmış buna göre etkinliği doğru yapan “1”, yapamayan “0” olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme araştırmaya katılan 34 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8. Öğrenci ürünlerine göre yerel tarih uygulamaları Sonuçları

	Mili Mücadelede Ereğli	Alemdar	Uzun Mehmet
I. etkinlik	20	10	2
II. etkinlik	9	17	15
III. etkinlik	15	16	12
IV. etkinlik	2	9	13

Tablo 8’e göre öğrencilerin ilk yerel tarih uygulaması olan Milli Mücadele döneminde Ereğli isimli yerel tarih uygulamasında I.ve III. etkinlikleri sınıfın yarısından çoğunun doğru şekilde yaptığını göstermektedir. Aynı uygulama içinde II. ve IV. etkinliklerde ise sınıftaki çoğu öğrencinin bu kategoride başarısız olduğunu söyleyebiliriz. İkinci uygulama olan Kurtuluş savaşının gizli kahramanı Alemdar gemisi adlı uygulamada II. Ve III. etkinlikleri yapan öğrencilerin fazla olduğu görülmüştür, “I. ve IV. etkinliği yapan öğrencilerin sayılarının az olduğu görülmüştür. Üçüncü uygulama olan Uzun Mehmet uygulaması sonuca baktığımızda bu etkinliği II. , III. Ve IV. etkinlikleri öğrencilerin çoğunun ya da çoğunluğa yakınının başarıyla yapmış olduğunu I. etkinliği ise yalnızca iki öğrencinin doğru olarak yapabildiğini görmekteyiz.

Öğrencilerin Hazırladıkları Hikâye ve Şiirlerde Kullandıkları Sözcüklerin Sıklık

Analizi

Yerel tarih uygulamaları sonucunda; öğrencilerin yazdıkları şiir, hikâye vs. çalışmaların sözcük sıklık hesapları yapılmıştır. Sözcükler yazılı dokümanın en küçük yapı taşıdır. Bu yapı taşı araştırmada analiz birimi olabilir (Yıldırım ve Şimşek,2006;244).

Tablo 9: Öğrencilerin Hazırladıkları Hikâye ve Şiirlerde Kullandıkları Sözcüklerin Sıklık Tablosu

Sözcük	f	Sözcük	f
Alemdar	78	Düşman	7
Atatürk	40	Zonguldak	5
Türk halkı	38	Maden/kömür	4
Fransızlar	30	Milli mücadele	4
Biz	25	Türk ordusu	3
Vatan	24	İstanbul	3
Savaş	9	Karadeniz	2
Kaptan	8	Halk	2
Şehit	7	Kahraman	2
Ereğli	7	Bayrak	1

Tablo 9'a göre; "Alemdar", "Atatürk", "Türk halkı", "Fransızlar", "Biz", "Vatan" gibi Kültür ve Miras ünitesinde yer alan ve öğrencileri yaşadıkları yer ile ilgili kavramlar üst sıralarda yer aldığı görülmüştür.

Tartışma

Araştırma sonunda, ilköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına etkili olduğu, öğrencilerin yerel tarih uygulamalarını eğlenceli buldukları, uygulamalar sayesinde kendi bölgelerinin tarihini öğrenme fırsatı buldukları, konuyla ilgiyi bilgilerinin arttığı, öğrencilerde okuma, eskiyle yeni arasında ilişki kurma vs. becerilerin arttığı, yerel tarih uygulamalarının öğrenci ürünlerini de olumlu olarak etkilediği sonucuna varılmaktadır.

Araştırmada elde edilen ilköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına etkili olduğu yönündeki bulgu, Işık (2002), Erbe (2007), Quest (2006), Safran ve Ata (1998) ve Beem (1994)'ün yerel tarih çalışmalarının öğrencilerin başarılarını arttığı yönündeki bulgularıyla paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler de yerel tarih uygulamalarının başarılarını arttığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmada görüşme yoluyla elde edilen bulgulara göre, öğrenciler yerel tarih uygulamalarını zevkli, eğlenceli olarak görmüşlerdir. Bu bulgu Quest (2006), Beem (1994) ve Işık (2002) araştırma sonucu elde ettiği yerel tarih öğretiminin öğrencilerin tarih derslerine olumlu yaklaşımında etkili olduğuna dair olan bulgusuyla paralellik gösterir. Işık (2002) öğrenci çevresindeki tarihi araştırmaya ve incelemeye teşvik edilerek araştırma yeteneği geliştiği, çevresindeki tarihi öğrenirken aktif şekilde olduğu yönündeki araştırma bulgusu, araştırmada elde edilen ilköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamaları sayesinde kendi bölgelerinin tarihini öğrenme fırsatı buldukları, konuyla ilgiyi bilgilerinin arttığı yönündeki bulgularla paralellik gösterir. Araştırmanın yerel tarih uygulamaları sonucu öğrencilerin kendi bölgelerinin tarihini öğrenme fırsatı buldukları bulgusu Çulha (2002) 'nin "öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde tarihsel mekânı keşfederek öğrenme yoluyla kendi çevrelerinin tarihini merak edip sorgulama yoluna gitmişlerdir" bulgusuyla paralellik göstermektedir. Bu bulgu Kabapınar (1991)'in öğrencilerin tarihsel çevre gezileriyle desteklenen tarih öğretimi düşüncesine tümüyle katıldıklarını" belirten bulgusuyla da paralellik gösterir. Beem (1994)'in, Amerikan sınıflarında uygulanan yerel tarih çalışmalarının öğrencilerinin becerilerini arttığı yönündeki araştırma bulgusu ilköğretim dördüncü sınıfta yerel tarih uygulamalarıyla işlenen sosyal bilgiler dersi sonunda öğrencilerde hikâye yazma, eskiyle yeni arasında ilişki kurma, yeni kelimeler öğrenme, araştırma yapma, şiir yazma, kendini ifade etme, düşünme, resim yapma, karşılaştırma yapma becerilerini kazandırdığı yönündeki bulguyla paraleldir.

Sonuç olarak, ilköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarını arttığı, öğrencilere kendi bölgelerinin, yaşadıkları yerin tarihine karşı ilgilerini ve bilgilerinin artıcı uygulama olduğu, öğrencilerin uygulamaları zevkli ve eğlenceli bulduğu, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirdiği söylenebilir. Yerel tarih uygulamaları ile sosyal bilgiler dersinde öğrenci odaklı bir yaklaşımla işlenen ders, ezbercilikten çok öğrencinin aktif olarak katıldığı bir ders olmuştur, bu da öğrencileri ders süresince mutlu etmektedir. Bu nedenle yerel

tarih uygulamaları sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına yönelik çalışmalar arttırılmalıdır. Yerel tarih uygulamaları için doküman, materyal sağlanmalı, yerel tarih uygulamaları konusunda öğretmen ve öğrenciler bilgilendirilmelidir. Lisans eğitimi sırasında öğretmen adaylarına (tarih öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, sınıf öğretmenliği) yerel tarih uygulamalarıyla ilgili gereken bilgi verilmelidir.

KAYNAKÇA

- ADIYEKE, Nükhet (2000). *Anadolu Osmanlı Ölçeğinde Yerel Tarih Yazımında Kuramların Değişimi: Merkez- Çevreden Çevreselleşmeye, Çevreselleşmeden Globalleşmeye, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar*, (Yay.Haz.: Zeynel Abidin Kızılyaprak) , İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- DANKER C. Anita (2003). "Multicultural Social Studies: The Local History Connection", *The Social Studies*, May/June 2003; 94, 3.
- ASLAN, Erdal (2000). *Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar*, (Yay.Haz.: Zeynel Abidin Kızılyaprak), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- ASLAN, Erdal (2005). "Türkiye'de Tarih Eğitiminin Sorunları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* S.18, s. 106-114.
- BALCI, Ali (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Pegem A Yayınları. Ankara.
- BAYRAKTAR, Bayram (2002) "Tarih, Tarihçi, Toplum ve Üniversite" *Çanakkale Sempozyumu*. http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_15/11_yildiz.pdf
- BEEM, R. R. (1994). *Using Local History In The Secondary School Social Studies Curriculum*. Department of History Illinois State University.
- DANACIOĞLU, Esra (2001). *Geçmişin İzleri, Yanbaşımızdaki Tarih İçin Bir Klavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- DANKER, C. Anita. (2005). *Multicultural Social Studies: Using Local History in The Classroom*. Columbia University New York.: Teachers College Press.
- ERBE, E. Robert (2005). "Making Local History Part of Social Studies". , *Social Science Docket. Summer-Fall 2007*.
- ERDEN, Münire (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- GÜLTEKİN, Mehmet (2005). "İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 519-547.
- IŞIK, Hasan (2002). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6.Sınıf) Programı Tarih Üniteleri ile İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KABAPINAR, Yücel (1991). *Müfredat Programı ve Ders Kitapları Açısından Orta Öğretimde (Lise) Tarih Öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi ,Dokuz Eylül Üniversitesi ,İzmir.
- KVYIG, E. David & MYRON A. Marty (1982). *Nearby History: Exploring the Past Around You*. Nashville, Tn: The American Association for State and Local History.
- LEVSTİK, S. Linda & BARTON. C. Keith (2001). *Doing history: Investigating with children in elementary and middle schools*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Programı (4-5)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ÖZBARAN, S.(2005). *Tarih, Tarihçi ve Toplum*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- QUEST, E. Richard (2006). *The Infusion of Local History Into The New York State Eleventh Grade United States History Curriculum*, Presented of The Faculties Of The University Of Pennsylvania.
- SAFRAN, Mustafa. & ATA, Bahri. (1998), Okul Dışı Tarih Öğretimi, *G. Ü. E. F. Dergisi*, C. 18, Sayı: 1, 87-94.
- SOMEL, A. Selçuk (1998). "Yerel Tarih ve Tarihte Yerellik". *Yerel Tarih Dergisi* s.6, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- YILDIRIM, Ali & ŞİMŞEK, Hasan. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILDIZ, Özgür.(2003). "Türkiye'de Tarih Öğretmenlerinin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:15, Cilt:2, ss:181-190.